

3. Кримінальний кодекс Литовської Республіки. URL: http://www.pravo.vuzlib.su/book_z794_page_27.html.

4. Международная амнистия. Руководство по справедливому судопроизводству. Москва: Права человека, 2003. 196 с.

5. Назарук О.І. Діяльність прокурора щодо забезпечення відшкодування немайнової шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2013. С. 231-233.

6. Балобанова Д.О. Теорія криміналізації: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеська нац. юрид. академія. Одеса, 2007. 208 с.

УДК 343.62:59(043.2)

Широкоступ К.М., аспірантка,
Київський університет права НАН України, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Біленчук П.Д., к.ю.н., доцент

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОВЕДІНКИ ЗАРУЧНИКІВ

На жаль, у нашому мінливому суспільстві ніхто не застрахований від того, щоб не стати заручником. У переважній більшості ця ситуація є стресогенною для людини, що потрапила в ситуацію жертви терориста. Поведінка постраждалих під час надзвичайного для них становища різна. Коли людина потрапляє в ситуацію заручника, змінюється сама структура спілкування людей – жертв терористів.

Проблемні питання кримінологічної характеристики поведінки заручників досліджувалися в наукових дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких: С.Я. Лихова, В.А. Борисова, О.О. Володіна, В.А. Козак, Я.Г. Лизогуб, А.М. Орлеан, В.М. Підгородинський, А.С. Політова, М.І. Хавронюк та інші.

Перша стадія. Людина ніби завмирає, затаюється, придивляється до інших, оцінюючи перспективу контактів з оточуючими. Для цієї стадії характерне зниження активності спілкування. Вербальне спілкування припиняється майже повністю, проте людина не «випадає» зі спілкування, вона уважно стежить за поведінкою оточуючих. Відбувається оцінка небезпеки з боку її соціального оточення, людина намагається прогнозувати розвиток подій, визначає для себе необхідність будь-яких негайних дій [1, с. 100].

У переважній більшості спрацьовує один із механізмів психологічного захисту – заперечення. Люди просто не довіряють (а

часто і не хочуть вірити), що «це» відбулося з ними. Якщо умови утримання суворі, то вже через кілька годин хтось із заручників починає агресивно спалахувати, лаятися з іншими заручниками, може бути, навіть зі своїми близькими. Така агресія допомагає «скидати» емоційне перенапруження, але разом з тим виснажує людину [2, с. 270].

Друга стадія. Відбувається збільшення інтенсивності тих чи інших проявів спілкування, іноді виникає невластива для даної людини (в звичайних, не стресових ситуаціях) активність у спілкуванні. Надзвичайність ситуації скасовує сформовані стереотипні форми поведінки, люди ведуть себе не так, як у повсякденному житті. Під час цієї стадії відбувається рольовий поділ заручників, визначаються лідери, пасивні спостерігачі, «активісти» і т.д. [1, с. 103].

На даній стадії найчастіше відбувається бурхливий обмін інформацією (особливо при рівності інтелектуального і мовного потенціалу), люди повідомляють банальні (але здаються їм цікавими в даній ситуації) відомості про себе, часто поводяться надмірно афективно.

Третя стадія. Якщо поруч знаходиться заручник, у якого спостерігається тілесне нездужання, то виникає більш тісне спілкування, пов'язане з турботою про цю хвору людину. При цьому руйнується зональне розділення міжособистісної території людей. Ця ситуація надання допомоги (хоч і вимушеної) є потужним антистресовим фактором, причому як для того, хто надає цю допомогу (він відчуває свою необхідність для оточуючих), так і кому надають цю допомогу (він також відчуває себе цементуючою ланкою). На даній стадії уточнюються рольові статуси заручників, відбувається поділ усіх заручників на неформальні мікрогрупи [1, с. 106].

Четверта стадія. Продовження перебування в екстремальній ситуації заручника призводить до наступної зміни спілкування. В одних випадках можуть переважати компоненти взаємодії, консолідуючі групу, в інших – дезорганізуючі її, тобто в кожній неформальній групі (яка утворилася на ранніх стадіях) може з'явитися опонент лідера, який в усьому не згоден з його думкою, діями. Цей опонент будь-який привід використовує для доказу неспроможності лідера. У таких людей настрої різко знижується, з'являється майже постійна сльозливість, підвищена чутливість до яскравого світла, гучних звуків, різких запахів. У цей момент ці люди не переносять будь-які дотики до них [1, с. 108].

Захоплення заручників у разі вчинення злочину – явище, що існує протягом довгого часу, але масового характеру воно набуло в останні два – три десятиліття. Зростаючу кількість таких явищ можна пояснити тільки хибним уявленням злочинців про те, що всі виниклі проблеми можна вирішити за допомогою заручництва. Проводилися ґрунтовні дослідження, що стосувались особистості злочинців та потерпілих від злочину. На даний час склалася ситуація, котра вимагає удосконалення кримінального законодавства, що регулює відповідальність за захоплення заручників відповідно до вимог сьогодення.

Література

1. Александров Д.О. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції: навч.- метод. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2013. Ч. 3: Психологічне забезпечення переговорної діяльності. 124 с.

2. Біленчук П.Д., Кобилянський О.Л., Малій М.І. та ін. Правова соціалізація особистості в сучасному світі: людина, суспільство, цивілізація / за заг. ред. П.Д. Біленчука. Київ: УкрДГРІ, 2020. 204 с.

3. Ениколопов С.Н., Ли Н.А. Психологические особенности криминального профайлинга. *Психологическая наука и образование*. 2017. № 5. С. 295–299.

4. Свободный Ф.К. Особенности ведения переговоров в ситуации захвата заложников: метод. рек. Барнаул: Барнаул. юрид. ин-т МВД России, 2014. 29 с.

5. Кримінальне право України: навч. посіб. / І.М. Сопілко, С.Я. Лихова, Т.Д. Лисько. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 456 с.

УДК 34:629.734(043.2)

Анісарович М.Ю., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

ЗНАЧЕННЯ БОРТОВОГО САМОПИСЦЯ В ОБЛАДНАННІ ЛІТАКА

Бортовий самописець, також бортовий реєстратор або неформально: «чорна скринька» – пристрій, що використовується в авіації для запису основних параметрів польоту, внутрішніх показників систем літака, переговорів екіпажу тощо. Інформація з «чорних скриньок» зазвичай використовується для з'ясування причин аварій, з метою уникнути їхнього повторення в майбутньому.